

Bryssel den 1 juni 2016
(OR. en)

9641/16

EDUC 218
JEUN 42
AUDIO 73
SOC 364

LÄGESRAPPORT

från:	Rådets generalsekretariat
av den:	30 maj 2016
till:	Delegationerna
Föreg. dok. nr:	9068/16 EDUC 147 JEUN 37 AUDIO 63 SOC 265
Ärende:	Uppbyggande av mediekompetens och kritiskt tänkande genom utbildning – <i>Rådets slutsatser (den 30 maj 2016)</i>

För delegationerna bifogas rådets slutsatser om uppbyggande av mediekompetens och kritiskt tänkande genom utbildning, som antogs av rådet vid dess 3471:a möte den 30–31 maj 2016.

**Rådets slutsatser
om
uppbyggande av mediekompetens och kritiskt tänkande genom utbildning**

EUROPEISKA UNIONENS RÅD

SOM ERINRAR OM

- artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen, där det fastslås att unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter,

SOM BEAKTAR

- Parisförklaringen, som antogs den 17 mars 2015¹ och där man betonar vikten av att stärka barns och ungas omdömesförmåga och förmåga till kritiskt tänkande så att de, i synnerhet med tanke på internet och sociala medier, kan begripa hur det verkligen ligger till, skilja fakta från åsikter, känna igen propaganda och stå emot alla former av indoktrinering och hets,

¹ Förklaring om främjande av medborgarskap och de gemensamma värdena frihet, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning, Paris den 17 mars 2015.

- den gemensamma rapporten av den 15 december 2015 om Utbildning 2020², där man som en huvudfråga under den nya arbetsperioden (2015–2020) angav uppföljningen av Parisförklaringen genom *gemensam analys, peer learning, möten, spridning av god praxis och konkreta åtgärder med finansiering*,
- resolutionen från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, av den 24 februari 2016 om främjande av socioekonomisk utveckling och delaktighet i EU genom utbildning³, som innehåller åtagandet *att ungdomars digitala kompetens och mediekompetens samt deras förmåga att tänka kritiskt bör stärkas, tillsammans med deras sociala färdigheter och medborgerliga kompetens*,

OCH SOM MOT BAKGRUND AV

- Europaparlamentets och rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande⁴, där man som nyckelkompetenser som alla medborgare bör få anger *digital kompetens*, som kräver *en kritisk och reflekterande attityd när det gäller information och ansvarsfull användning av interaktiva medier, social och medborgerlig kompetens*, som inbegriper förmågan att *förstå olika åsikter och viljan att respektera andras värderingar och kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer*, som innefattar *en känsla av identitet som kan vara grunden för en öppen attityd inför och respekt för mångfalden*,

² EUT C 417, 15.12.2015, s. 25.

³ EUT C 105, 19.3.2016, s. 1.

⁴ EUT L 394, 30.12.2006, s. 10.

- rådets slutsatser från november 2012 om den europeiska strategin för ett bättre internet för barn⁵, där det framhålls att utbildningssektorn och föräldrarna har en viktig uppgift när det gäller att hjälpa barn att på ett gynnsamt och kreativt sätt utnyttja de möjligheter som internet erbjuder och att identifiera och hantera risker som de möter på internet men att lärarna och föräldrarna själva behöver stöd och utbildning för att hänga med i de snabba och oförutsägbara förändringarna i barnens virtuella liv liksom den ständigt förändrade nya tekniken,
- kommissionens meddelande från januari 2014 om att förhindra radikaliserings som leder till terrorism och våldsam extremism⁶, där närmare samarbete med *det civila samhället och den privata sektorn för att ta itu med utmaningar på nätet* och ökade insatser för att *uppmuntra unga människor att tänka kritiskt med avseende på extremistiska meddelanden* pekas ut som några av de huvudsakliga åtgärderna som ska vidtas för att förhindra radikaliserings,
- rådets slutsatser från november 2014 om europeisk audiovisuell politik i den digitala eran⁷, där kommissionen och medlemsstaterna uppmanas att *främja god praxis för och forskning om mediekunnighet som en del av formell och informell utbildning, samt i icke-formellt och informellt lärande*,

⁵ EUT C 393, 19.12.2012, s. 11.

⁶ Dok. 5451/14.

⁷ EUT C 433, 3.12.2014, s. 2.

- slutsatserna från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om ungdomssektorns roll i ett integrerat och sektorsövergripande tillvägagångssätt för att förebygga och bekämpa radikaliserings som leder till våldsbejakande extremism bland ungdomar, där medlemsstaterna och kommissionen uppmanas att ge unga stöd när det gäller *motverkande av extremistiskt inflytande på internet och i sociala medier* och när det gäller *utvecklande av kritiskt tänkande och relevant kunskap, förmåga och kompetens att förstå de olika källor och agendor som ligger bakom den information som tillhandahålls, bland annat propaganda och hets*⁸,

BEAKTAR ATT

internet – särskilt sociala medier – erbjuder aldrig tidigare skådade och nära nog obegränsade möjligheter att utbyta kunskap och åsikter; genom att internet och sociala medier gör enorma mängder information omedelbart åtkomliga och ger åtkomst till en bred uppsättning källor, kan de ha en betydande inverkan på åsikter, inställningar och uppfattningar samtidigt som de ger alla en plattform för eget skapande, delande och offentliggörande av innehåll och därigenom bidrar till att ge utlopp för begåvningar, främja kreativitet och verka för nyskapande,

dagens värld kännetecknas av ett ständigt lättillgängligt internet och människor, särskilt unga, tillbringar alltmer tid på nätet;⁹ virtuella grupper och kontakter – framför allt med hjälp av sociala medier och snabbmeddelandetjänster – får allt större betydelse och

⁸ Dok. 9640/16.

⁹ Mer än hälften av alla européer använder sig av sociala nätverk och huvuddelen av de användarna är unga. 84 % av européerna under 30 års ålder använder sig av sociala medier och procentandelen närmar sig alltmer 100 % ju lägre ner i åldersgrupperna man går.

NOTERAR MOT BAKGRUND AV DETTA OCKSÅ ATT

mediekompetens – dvs. den samlade tekniska, kognitiva, sociala, medborgerliga och kreativa förmåga som gör att vi kan ha tillgång till, få en kritisk förståelse av och interagera med både traditionella och nya former av medier¹⁰ – är av allt större betydelse; den är nära förbunden med aktivt deltagande i det demokratiska livet, medborgaranda och förmågan att göra kritiska och oberoende bedömningar och att reflektera över sina egna handlingar och kan därigenom stärka ungas förmåga att stå emot extremistiska budskap och desinformation, och att

digital kompetens, som inbegriper kreativ IKT-användning med trygghet och kritisk hållning, är en helt avgörande beståndsdel av mediekompetens och att låg digital kompetens kan leda till att en person missgynnas, inte bara på arbetsmarknaden där snart sagt samtliga arbeten förutsätter digital kompetens på någon nivå utan också i samhället i stort samt att det finns en tydlig koppling mellan höjd digital kompetens och arbetet med att skapa mer inkluderande samhällen med större sammanhållning,

mediekompetens – som har koppling till läs- och skrivkunnighet och kommunikationsfärdigheter i största allmänhet - också inbegriper andra nyckelkompetenser, i synnerhet *social och medborgerlig kompetens*, vilka har en tydlig koppling till kritiskt tänkande, vilket gör att människor kan värdesätta mångfald och respektera andras åsikter och värderingar, men även *kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer*, något som underbyggs av förmågan att relatera sitt eget sätt att uttrycka synpunkter till det som andra, även människor med annan kulturell bakgrund, har,

¹⁰ Denna förmåga gör att vi kan tänka kritiskt medan vi deltar i samhället ekonomiskt, socialt och kulturellt och spelar en aktiv roll i demokratiprocessen. Begreppet omfattar olika medier (etermedier, video, radio, och press), avser olika kanaler (traditionella, internet och sociala medier) och tar hänsyn till alla åldersgruppers behov.

KONSTATERAR ATT

digital kompetens i allt högre grad håller på att bli något oundgängligt men att ett oroväckande stort antal personer fortfarande saknar grundläggande digital kompetens¹¹ och därför riskerar att hamna i arbetslöshet eller socialt utanförskap, något som bidrar till att skapa en digital klyfta, vilket kan leda till social och ekonomisk ojämlikhet och som utgör en tydlig utmaning för våra utbildningsväsenden,

att internet och sociala medier utöver sina många möjliga fördelar och möjligheter också kan föra med sig potentiella hot och faror, framför allt genom att material som är olämpligt eller rentav skadligt för barn och unga, inbegripet hatpropaganda och innehåll som trivialiserar våld, görs tillgängligt på nätet; andra ovälkomna företeelser är nätgromning och nätmobbning, som kan ha en betydande inverkan på barns välbefinnande och utveckling och påverka deras utbildningsresultat negativt,

att terroristattentaten på senare tid i Europa och andra våldsamma extremistdåd har gett upphov till särskilda farhågor om de möjligheter utan motstycke som internet och sociala medier ger extremistgrupper av alla de slag att fritt sprida hat och våldsanstiftande budskap och att väcka gehör hos missnöjda ungdomar, att radikaliserings av det slag som leder till våld ofta har en transnationell dimension varigenom extremistnätverk upprättar kontakter med utsatta ungdomar utan hänsyn till gränser samt att utbildning, även om det är osannolikt att en högre utbildningsnivå skulle sätta stopp för alla former av våldsbejakande extremism, kan och bör bidra till förebyggande av radikalisering,

¹¹ I EU har 40 % av befolkningen ingen eller låg digital kompetens, samtidigt som cirka 90 % av alla arbeten uppskattas kräva åtminstone viss digital kompetens i EU. Det håller alltså snabbt på att bli en nödvändig förutsättning för arbetstagare att de förvärvar den kompetensen för att bli och fortsätta att vara anställningsbara.

ÄR ENIGT OM ATT

utbildning, som en del av det övergripande uppdraget att förbereda unga för samhället och arbetsmarknaden och att hjälpa dem att förverkliga sig själva, har en viktig roll att spela när det gäller att hjälpa unga att få mediekompetens och bli till framtidens ansvarskännande medborgare,

att en nyckelaspekt av utbildningsuppdraget är att inge unga grundläggande värderingar, som de som fastställs i fördraget om Europeiska unionen, och att öva upp och bibehålla ett öppet och vetgirigt sinne parat med förmågan till oberoende och kritiskt tänkande, att med hjälp av faktabaserade kunskaper göra kloka bedömningar och att stå emot och bemöta extremistiska budskap, indoktrinering och desinformation,

det för att utbildningspersonal på alla nivåer ska kunna behålla sin betydelse är avgörande att den håller jämna steg med denna snabba händelseutveckling och ser till att inlärarna ges den kompetens – den kunskap, de förmågor och de attityder – och de värderingar som, särskilt vad gäller internet och sociala medier, krävs för säker och ansvarsfull åtkomst till, tolkning av och användning av samt säkert och ansvarsfullt framställande av information och annat medieinnehåll,

allomfattande arbetssätt som hela skolvärlden ("whole school approaches") och andra relevanta aktörer är delaktiga i kan ha stor betydelse, eftersom det ofta är utanför klassrummet i icke-formella och informella sammanhang som man lär sig att använda internet och sociala medier på ett ansvarsfullt sätt,

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA ATT MED BEAKTANDE AV SUBSIDIARITETSPRINCIPEN

1. uppmuntra att tillräcklig uppmärksamhet ägnas åt uppbyggande av mediekompetens och kritiskt tänkande inom utbildning på alla nivåer, bl.a. genom medborgarutbildning och medieutbildning,
2. sträva efter att höja den digitala kompetensen hos inlärare i alla åldrar, ur ett livslångt lärande-perspektiv, som en viktig förutsättning för större förmåga att aktivt delta i våra moderna samhällens demokratiska liv och för att göra dem mer anställningsbara,
3. överväga att, parallellt med nationella ramar och verktyg, använda sig av ramverket för utvecklingen av digital kompetens bland medborgarna i Europa, Europarådets ramverk för kompetens inom demokratisk kultur och Unescos globala bedömningsram för medie- och informationskompetens,
4. uppmuntra socialt trygga inlärningsmiljöer, både på och utanför nätet, där kontroversiella frågor kan diskuteras öppet och yttrandefriheten bibehållas och att göra det möjligt för lärare att ta initiativ till och leda sådana diskussioner,
5. stödja lärare och skolledare inom utbildning på alla nivåer när det gäller att, genom grundläggande utbildning och kontinuerlig fortbildning, utveckla sin egen digitala kompetens samt de pedagogiska färdigheter som behövs för att kunna använda ny teknik och öppna lärresurser i sin undervisning och för att på ett ändamålsenligt sätt ta upp mediekompetens och kritiskt tänkande med inlärare med olika ålder och bakgrund,

6. upprätta kontakter med föräldrar och andra aktörer i samhället i stort i avsikt att minska den digitala klyftan mellan olika generationer och främja en gemensam kultur med dialog och ömsesidig förståelse,
7. stärka dialogen, samarbetet och partnerskapen mellan utbildningssektorn och mediesektorn – däribland journalister – och alla övriga berörda intressenter, däribland civilsamhället och ungdomsorganisationer, med tanke på att ett verkligt uppbyggande av mediekompetens och förmåga till kritiskt tänkande kräver ett sektorsövergripande arbetssätt och med hänsynstagande till den viktiga roll som det icke-formella och informella lärandet kan spela,
8. uppmuntra nyskapande, kreativa och deltagandebaserade sätt att bygga upp mediekompetens och kritiskt tänkande inom utbildning, t.ex. genom att bedriva forskning och genom att undersöka potentialen hos kultur och konst, interkulturella arbetssätt och medieproduktion för skolan, som en möjlighet att skapa större öppenhet gentemot andra kulturer och aktivt medborgarskap,

UPPMANAR MEDLEMSSTATERNA OCH KOMMISSIONEN ATT INOM RAMEN FÖR SINA RESPEKTIVE BEFOGENHETER

1. inom ramen för den strategiska ramen Utbildning 2020 fortsätta att främja peer learning, bl.a. genom insamling och spridning av god praxis om mediekompetens och kritiskt tänkande, och samtidigt ägna särskilt uppmärksamhet åt att faktiskt nå ut till missgynnade inlärare och till dem som riskerar marginalisering,
2. säkerställa en samstämmig politik på EU-nivå inom området för mediekompetens, så att det expertarbete som nu görs inom de olika politikområdena av relevans, t.ex. politik avseende utbildning, ungdomsfrågor, kulturfrågor, audiovisuella frågor och arbetet med terrorismbekämpning kompletterar varandra samtidigt som man beaktar utbildningssektorns särdrag,

3. stödja arbetet med att ge lärare de färdigheter och verktyg som krävs för att på ett ändamålsenligt sätt ta upp mediekompetens och kritiskt tänkande med inlärare med olika ålder och bakgrund, bl.a. genom att använda School Education Gateway och genom att främja icke-hierarkiskt lärande via plattformen för e-vänskolekontakter,
4. fortsätta att samarbeta med, och beakta det arbete som utförs i, andra multilaterala forum, t.ex. Europarådet¹², Unesco och OECD, eftersom utmaningarna är gränsöverskridande och påverkar länder såväl inom som utanför Europeiska unionen.
5. till stöd för detta arbete uppmuntra utnyttjande av de finansieringsmöjligheter som finns genom alla relevanta EU-fonder och EU-program, framför allt Erasmus+, Fonden för ett sammanlänkat Europa, de europeiska struktur- och investeringsfonderna, Horisont 2020, Kreativa Europa och programmet "Ett Europa för medborgarna".

¹² I synnerhet inom ramen för strategin för barnets rättigheter under perioden 2016–2021, som ministerkommittén antog den 2 mars 2016, där man tar upp frågan om skydd och främjande av barnets rättigheter i en digital miljö.